

İslâmiyet'te reforma ihtiyaç var mı?

“Dinde reform ne demektir? İslâmiyet'te reforma ihtiyaç var mı? Dinde reform söylentileri bizi rahatsız ediyor. Bu konuya bir açıklık getirebilir misiniz?”

Reform, Fransızca bir kelime olup lûgat mânâsı ıslah etmek, aslına döndürmek, asıl şeklini vermek, düzeltmek demektir. Kelime, Hıristiyanlık dînindeki asla dönüş hareketlerini ifâde için kullanılmıştır.

Ülkemizde ise İslâmiyet gibi kökü bin dört yüz yıl öncesine dayanan, aslı bozulmamış, her geçen gün tâzelenen, her geçen gün bir çok meseleleri yeni anlaşılan ve dünya nezdinde çığ gibi büyüyen bir cihan dînini “asıldan uzaklaştırma ve—söz meclisten dışarı—kafalarındaki çağa uydurma” mânâlarını ifâde için kullanmak bir moda haline gelmiş. Oysa kimse merak etmesin; İslâmiyet çağa değil; çağ İslâmiyet'e uyacak, inşaallah. Bedüzzaman'ın ifâdesiyle, çağ İslâmiyet'e gebe. Bunu Hazret-i Üstad tam yüz sene önce, umutların paramparça olduğu dönemlerde müjdelemiş. Yüz sene sonra bugün, doğum sancılarına şahit olmaktayız. Gün doğmadan neler doğar. Allah nelere kâdirdir. Birazcık sabır.

Reform hareketi Batı'da, çeşitli Protestan birliklerinin, Hıristiyanlık inanç ve disiplininde yaptıkları “aslına dönüş” hareketinden başka bir şey değildir. Bilindiği gibi 16. yüzyıla kadar Avrupa'da ilimde, fende, felsefede, sanatta, devlet yönetiminde ve hayatın her alanında papalık hâkim durumdaydı.

Hız. İsa'nın (as) vahiyyle getirdiği inanç ve îtikad esasları daha milattan sonra yüzlü-iki yüzlü yıllarda putperest Roma'da bozulmuş, yerine tamamen hurafelerle karışık, şirke kapı açan bir takım batıl inançlar kabul edilmiş ve bu batıl inançlar İncil'e de sokulmuştu. Romalıların putperest anlayışları ile İsevîlik dînini uzlaştırma çabaları sonucunda, maalesef olan İncil'e olmuş; İncil tahrif edilmiş, hattâ bini aşkın İncil yazılmıştı. Hıristiyanlık Roma'da putperest bir karaktere büründürüldükten sonradır ki, resmî din olarak kabul edilmiştir.

Öyle yanlış telâkkîler bu dînin îman esasları içine sokulmuştu ki, meselâ, çarmıhta hayâlî bir Hazret-i İsa (as) portresi heykelleştirilmişti, hattâ putlaştırılmıştı. Dördüncü asırda kurulan papalık, İlâhî, kutsal ve yanılmaz kabul ediliyordu. Rahiplere evlenmek yasaktı. Günahkârlar günahlarının bağışlanması için papaza

itirafta bulunmak zorundaydılar ve papazın günahları affetme yetkisi vardı. Hatta papa bazan günahların affedildiğini, endülüjans beratları satarak belgelendirebiliyordu. Hıristiyanların, kendi Mukaddes Kitaplarını okuyup anlama ve fikir üretme salâhiyetleri yoktu.

Îsevîlik gibi bir Tevhid dininin böylesine içinden çıkılmaz derecede dejenerasyona uğraması, Hıristiyanlık dünyasına hiç de huzur getirmedi. Batı'da yüzyıllarca süren iç savaflara neden oldu. Papalığın jakoben baskısı ve inatçı hâkimiyeti Batı için dar bir gömlekten farksız hâle gelmişti. Milâdî bin dört yüzlü yıllara gelindiğinde artık bu dar gömlek patlamak üzereydi. Batı insanı sokaklardaydı.

1483'te Saksonya'da doğan Martin Luther, içinden çıkılmaz vicdânî bunalımlardan sonra Mukaddes Kitab'ı derinden derine incelemeye aldı. Mukaddes Kitap'ta yer alan Tarsus'lu Paulus'un "Romalılarına Mektup" adlı metninde, "insanın manevî kurtuluşunu aracısız olarak, doğrudan doğruya Allah'a îmana" bağlayan bir anlayış keşfetti. Luther bu keşfini geliştirdi, genişletti. Luther şanssızdı ki, ortada Hz. İsa'nın (as) vahiyle getirdiği gerçek İncil yoktu. Yine de Luther öz'e indi, asl'a döndü, bin dört yüz sene geriye gitti, kurduğu Protestanlık mezhebini bin dört yüz sene öncesinin mektupları arasından bulup çıkardı.

Bu yeni anlayışa göre, mevcut Hıristiyanlığın bir takım handikaplarını ortaya koydu. Asl'ı esas alarak bu handikapları eleştirdi. Luther'e göre, asıl metinlerde her Hıristiyan'ın kendi Mukaddes Kitab'ını okuyup anlama salâhiyeti vardı. Kilise günah bağışlayamazdı. Rahipler evlenebilirlerdi. Günahkârlar günahlarını papaya îtiraf etmek zorunda değillerdi.

İşte Batı'da bu öz'e inme ve asl'a dönme çalışmalarına "reform hareketleri" dendi; bu hareketler aslında Tevhid inancına doğru atılmış bir adımdı; dinî hayatla birlikte dünyevî hayata da bir nefes aldırıldı, rağbet gördü ve Protestanlık mezhebi böylece doğmuş oldu.

Ancak yukarıda da belirttiğimiz gibi, ne Hz. İsa'ya (as) gelen İlahî vahiy, ne de Hz. İsa'nın (as) kendi hak sözleri ortada bulunmadığından; en fazla, kendisine de vahiy geldiğini iddia eden Tarsus'lu Paulus'un öğretilerine inilebildi. Dolayısıyla, reformla gelinen sonuç, yine gerçek bir Tevhid inancı olmadı. Ancak hiç değilse Tevhide bir adım yaklaşılmış oldu. Üstad Bedüzzaman'ın, "Nasrâniyet birkaç defa yırtıldı; Protestanlığa geldi. Protestanlık da yırtıldı; Tevhîde yaklaştı. Tekrar yırtılmaya hazırlanıyor"1 İfadesiyle nazara verdiği bu gelişmeler, Avrupa tefekkürü için bir yüz akıdır.

Avrupa'nın bu yırtılmayla kalmadığını, Tevhid'e doğru adım adım yırtılarak yaklaştığını şimdilerde görüyoruz. Ancak şimdilerin yırtılmalarında artık Avrupalı,

elindeki Mukaddes Kitab'ın bozulmuş olduğunun farkında. Bu farkında oluşun, bir çok insaf sahibini başka bir Mukaddes Kitap arayışına sevk ettiğini, binâenaleyh tahrifata uğramamış Allah Kelâmı olan Kur'ân'a doğru kapıların artık aralanmakta olduğunu şükranla müşahede ediyoruz.

Şu halde bizim, dinde reform ihtiyacını ikide bir dile getirmemize hiç de ihtiyaç yok! Biz kendimiz sapıtmayalım yeter. Çünkü bizim elimizde bulunan dînimiz, âyetiyle, hadisiyle ilk vârid olan asıl metinlerden ibâret. Hayrettir ki, biz Avrupalının tersine, ilk ve asıl metinlerden kaçıyoruz! Bu kaçışa da reform diyecek kadar bilincimizi kaybetmişiz. Biz kendimizi kaybetmişiz!

Allah bize akıl, fikir, insaf ve îman versin. Âmin.

Dipnot:

1-Bedüzzaman Saîd Nursî, Hutbe-i Şâmiye, Yeni Asya Neş., s. 120